

พิพิธภัณฑสถาน: แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ¹

ฟ้า วิไลข้า²

บทคัดย่อ

พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งการรู้จักตนเองและการรู้จักผู้อื่น ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 พิพิธภัณฑสถานในศตวรรษที่ 21 จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ข้อมูลวิชาการ เชื่อมโยงวิชาการเข้ากับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคม และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนทุกคน ดังนั้นพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทยควรพัฒนาด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ สถานที่การจัดแสดงและการส่งเสริมกิจกรรม การบริหารจัดการพื้นที่ ความร่วมมือการประชาสัมพันธ์ และบุคลากร บทความนี้นำเสนอความหมาย ความสำคัญ ประเภทของพิพิธภัณฑสถาน และพิพิธภัณฑสถานในฐานะแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : พิพิธภัณฑสถาน, ศตวรรษที่ 21, ผู้เรียน

¹ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ E-mail: preedee@nsru.ac.th

² สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ E-mail: beyondtomorrow57@gmail.com

Museum: Learning Resources for Developing Learners in 21st Century

Preedee Pluemsamrungsit¹

Fa Wilaikum²

Abstract

Museums are valuable learning source and a part of creating learning society. Museums can be used to stimulate learning and help learners learn about themselves and the others. In addition, museums can be a part that support learners to build their thinking skill, the essential skill for learners who will be living in the 21st century. Museums in 21st century will be lifelong learning centers that provide academic data or knowledge and connect them as element that can make or support better quality of life of people in society. Moreover, museums can be the place for recreational and tourism locations for everyone. To be the 21st lifelong learning center and place for recreational and tourism locations for everyone, museums in Thailand should develop itself in many aspects such as 1) Place 2) Museum Presentation and Support Museum Presentation 3) Area usage management 4) Cooperation and collaborations with other museums 5) Public relations and 6) Personnel. This article provides meaning, importance of, type of, and a viewpoint about museums as learning source that can be used to develop learners who will be living in 21st century.

Keywords: Museum, 21st Century, Learners

¹ Department of Library and Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: preedee@nsru.ac.th

² Department of Library and Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: beyondtomorrow57@gmail.com

บทนำ

พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ต่อเนื่องอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังที่ Kojaranont (2005: 14) ได้กล่าวไว้ว่า “พิพิธภัณฑ์เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญทางการศึกษาไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าโรงเรียน เนื่องจากเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถรองรับกลุ่มเป้าหมายได้ทุกระดับ ประชาชนทุกวัยสามารถเข้ามาใช้บริการทางความรู้ได้ทุกสาขา” ดังนั้นพิพิธภัณฑ์จึงเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านการศึกษได้เป็นอย่างดี ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจในการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาทักษะต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติต่อไป นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ยังมีบทบาทที่สำคัญกับความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยทำหน้าที่สงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติให้แก่ชุมชน เป็นแหล่งให้ข้อมูลทั้งวิชาการและวัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงพัฒนาจิตใจของคนในประเทศให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมถึงสารสนเทศทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติไทย ในด้านเศรษฐกิจ และมีบทบาทในการสนับสนุน อุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวของประเทศได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอย และการจ้างแรงงานในชุมชนอีกด้วย (Office of National Museum, 2005: 4)

ความหมาย

พิพิธภัณฑ์ (Museum) เป็นสถาบันเพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัย จัดตั้งขึ้นโดยไม่หวังผลกำไร ทำหน้าที่รวบรวม สงวนรักษา ศึกษาวิจัย และจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักฐานทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์มีภารกิจในการสนับสนุนและส่งเสริมการอนุรักษ์ ค้นคว้า การศึกษาวิจัย และให้บริการประชาชนเข้าชมเพื่อการศึกษา การเรียนรู้ และความเพลิดเพลินจากสิ่งของซึ่งสงวนรักษาและจัดแสดง ดังนั้นความหมายของพิพิธภัณฑ์จึงรวมไปถึงสวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ วนอุทยาน อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ สถานที่แสดงพันธุ์สัตว์น้ำ และสถานที่ซึ่งเป็นเขตสงวนอื่น ๆ รวมทั้งโบราณสถานและแหล่งอนุสรณ์สถานต่าง ๆ การจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์มีทั้งแบบถาวรและชั่วคราว เพื่อการหมุนเวียนงานแสดงได้อย่างหลากหลาย โดยมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ เรียกว่า “ภัณฑารักษ์ (Curator)” (Chumpengpan, 1987: 2; Vongmonta, 2005: 35; ICOM, 2007; Saelao, 2011: 17) พิพิธภัณฑ์มีบทบาทเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนทุกคน พร้อมกับเป็นสถานที่เชื่อมโยงวิชาการเข้ากับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคมนอกจากนี้ยังเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ เป็นแหล่งท่องเที่ยวแก่ประชาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ความสำคัญ

พิพิธภัณฑ์มีหน้าที่หลักคือการดำเนินงานด้านการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ จากหลักฐานที่เป็นวัตถุ และเก็บรวบรวมอนุรักษ์สารสนเทศทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติ การศึกษา วิจัย และการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านการสงวนรักษา การนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Koompoka, 2015: 2752) พิพิธภัณฑ์แต่ละประเภทเปิด

โอกาสให้ประชาชนทุกคนได้รับประโยชน์จากการเข้าชมและการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยได้รับข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วและได้รับความรู้ที่ลึกซึ้งจากคลังสะสมและวิทยาการของพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์มีความสำคัญมากมาย ได้แก่ การเป็นแหล่งการเรียนรู้ทั้งในระบบและตลอดชีวิตที่สำคัญให้กับผู้เรียนชุมชน และผู้สนใจ การเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและให้ความรู้สำหรับทุกคน การเป็นสถานที่ให้การศึกษาตามอัธยาศัย และตามความสนใจ โดยบุคคลจะได้รับประโยชน์โดยตรง และการเป็นสถานที่สร้างความรู้สึที่ดีและมีคุณค่าในการเชื่อมต่ออดีตกับปัจจุบัน ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มพฤติกรรมต่าง ๆ ในอนาคต (Suwansatit, 2007: 28-29) สำหรับประเทศไทยมีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ความรู้ วัตถุ และหลักฐานประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทย รวมถึงประวัติศาสตร์ศิลปะโบราณคดีในประเทศไทย งานประณีตศิลป์และชาติพันธุ์วิทยา อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการพัฒนาคนไทยทุกด้าน เพราะการศึกษาไม่ได้จำกัดเพียงแคในห้องเรียนเท่านั้น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติของไทยจึงมีความสำคัญต่อการเป็นสถานที่ส่งเสริมทักษะการค้นคว้าและสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ สร้างความประทับใจในความเป็นชาติ ช่วยให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศชาติด้วย

ประเภทของพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์แบ่งตามความเป็นเจ้าของได้ 3 ประเภท ดังนี้ (Sattayawut, 2550)

1. พิพิธภัณฑ์หรือศูนย์แสดงศิลปะของรัฐและดำเนินการโดยรัฐ

สิ่งของที่จัดแสดง เช่น ศิลปะ โบราณวัตถุ เป็นต้น จะอยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร หากเป็นพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับการเกษตรก็จะอยู่ในความดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์แสดงศิลปะของรัฐและดำเนินการโดยรัฐในประเทศไทย เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครกรุงเทพฯ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย จังหวัดนครปฐม อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร เป็นต้น

ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์แสดงศิลปะของรัฐและดำเนินการโดยรัฐในต่างประเทศ เช่น พิพิธภัณฑ์ลูฟวร์(The Grand Louvre) กรุงปารีส ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจีน (National Museum of China) กรุงปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น

2. พิพิธภัณฑ์หรือศูนย์แสดงศิลปะขององค์กรอิสระ

องค์กรอิสระ เช่น มูลนิธิ สมาคม เป็นต้น การบริหารงานพิพิธภัณฑ์กลุ่มนี้อาจดำเนินการเองหรืออาจให้เอกชนดำเนินการแทน การจัดแสดงงานต่าง ๆ จะมีรูปแบบที่น่าสนใจและบูรณาการความรู้ทางการตลาดเพื่อการจัดแสดงและการบริหารงาน

ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์แสดงศิลปะขององค์กรอิสระในประเทศไทย เช่น อุทยานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบุรี หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถนิทรรศน์รัตนโกสินทร์ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์แสดงศิลปะขององค์กรอิสระในต่างประเทศ เช่น พิพิธภัณฑ์ยานบินและอวกาศแห่งชาติ (National Air and Space Museum - NASM) สถาบันสมิธโซเนียน กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

3. พิพิธภัณฑ์หรือศูนย์แสดงศิลปะของเอกชน

หน่วยงานเอกชนอาจจัดตั้งเป็นองค์กรหรือบุคคลเพื่อแสดงงานศิลปะให้ผู้อื่นได้รับชม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของศิลปะแขนงต่าง ๆ และอาจใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจได้รับรู้และเดินทางมาเยี่ยมชมงาน

ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์แสดงศิลปะของเอกชนในประเทศไทย เช่น สยามโอเชียนเวิลด์ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งมาดามทุสโซ พิพิธภัณฑ์เปลือกหอย กรุงเทพฯ พิพิธภัณฑ์ช้างเอราวัณ จังหวัดสมุทรปราการ พิพิธภัณฑ์ศิลปะนกฮูก เจษฎาเทคนิคมิวเซียมจังหวัดนครปฐม พิพิธภัณฑ์ริบลิส์ เชื้อหรือไม่ จังหวัดชลบุรี พิพิธภัณฑ์ของจิ๋วสัญจร เป็นต้น

ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์แสดงศิลปะของเอกชนในต่างประเทศ เช่น พิพิธภัณฑ์การกลั่นสาเก (Hakutsuru Fine Art Museum) เมืองโกเบ ประเทศญี่ปุ่น พิพิธภัณฑ์การขนส่งโลก (Transport World) ประเทศนิวซีแลนด์ Victoria and Albert Museum เมืองลอนดอน สหราชอาณาจักร เป็นต้น

พิพิธภัณฑ์ในฐานะแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งการรู้จักตนเองและการรู้จักผู้อื่น ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งเป็นแหล่งเชื่อมโยงทางกาลเวลา สร้างความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้คนและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติในท้องถิ่นตนเอง สร้างความตระหนักถึงจริยธรรมและศีลธรรม วัฒนธรรมการดำรงชีวิตโดยการใช้ทรัพยากรร่วมกันและการแลกเปลี่ยนกัน รวมถึงรับรู้ความเป็นมาของตนเอง การสำนึกในความเป็นชนชาติ ก่อให้เกิดความรักและการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่พิพิธภัณฑ์ไทยยังขาดอยู่มาก พิพิธภัณฑ์ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องจัดแสดงโดยสะท้อนสาระความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ได้อย่างเพลิดเพลินและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการตั้งคำถามและการค้นหาคำตอบ ไม่ใช่เพียงการจัดเก็บ การจัดแสดงวัตถุการตกแต่งให้สวยงาม หรือการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการนำเสนอหรือการสืบค้นสารสนเทศเท่านั้น แต่จะต้องเป็นการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการสะสมความรู้ภายในพิพิธภัณฑ์และการจัดเก็บเรื่องราวให้เป็นระเบียบเกิดการส่งต่อความรู้ไปยังรุ่นถัดไปได้อย่างต่อเนื่อง การดูแลหรือการอนุรักษ์วัตถุภายในพิพิธภัณฑ์ก็เป็นความรู้เฉพาะด้าน อย่างไรก็ตามพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยปัจจุบันยังมีห้องปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์หรือห้องเก็บวัตถุที่มีมาตรฐานสากลจำนวนน้อย (Thailand Museums in New Century, 2002:6-7; Validom, 2008: 81-82; Mukdawijitra, 2015: 11) ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยที่มีห้องปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์ ห้องคลังเก็บวัตถุที่มี

มาตรฐานสากล และมีการนำระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศด้วยคอมพิวเตอร์มาใช้ คือ พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถกรุงเทพฯ

แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในศตวรรษที่ 21

พิพิธภัณฑ์ในศตวรรษที่ 21 จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ข้อมูลวิชาการ เชื่อมโยงวิชาการ เข้ากับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคม และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนทุกคน ดังนั้นพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยควรพัฒนาด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ สถานที่การจัดแสดงและการส่งเสริมกิจกรรม การบริหารจัดการพื้นที่ ความร่วมมือการประชาสัมพันธ์ และบุคลากร แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในศตวรรษที่ 21 มีรายละเอียดดังนี้ (Sungsri, 2005: 107; Eamthanakul, 2006; Sattayawut, 2007; Imsombat, 2007: 31-32; Charu, 2008: 72-84; Wongjirakit, 2012: 67-74)

1. สถานที่

สถานที่เป็นสิ่งสำคัญประการแรกที่ต้องคำนึงถึงในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของประชาชนในการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์คือการท่องเที่ยว การพักผ่อน และทัศนศึกษา ดังนั้นพิพิธภัณฑ์ในศตวรรษที่ 21 ควรมีสถานที่ภายนอกตัวอาคารที่กว้างขวาง สะดวกสบาย การจัดสร้างหรือการก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ควรสะท้อนสิ่งที่จัดแสดงอยู่ภายใน บริเวณสถานที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์ควรอยู่ใจกลางเมืองเพื่อความสะดวกต่อการเยี่ยมชม หรือสามารถเข้าถึงได้ง่าย การคมนาคมสะดวก สามารถเดินทางได้หลายวิธี เช่น เดินเท้า รถประจำทาง รถสาธารณะ รถส่วนตัว เป็นต้น พิพิธภัณฑ์อาจตั้งอยู่ในสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของคนในท้องถิ่น หรืออยู่ในทิศทางเดียวกับสถานศึกษาและห้องสมุด

ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์ที่จัดสร้างโดยคำนึงถึงด้านสถานที่จัดสร้าง

ภาพที่ 1-3 อาคารพิพิธภัณฑ์สะท้อนสิ่งที่จัดแสดงอยู่ภายใน สถานที่อยู่ใจกลางเมือง พิพิธภัณฑ์ไข่นก สวนนกชัยนาท จังหวัดชัยนาท สยามโอเชียนเวิลด์ศูนย์การค้าสยามพารากอน กรุงเทพฯ

ภาพที่ 4 สถานที่อยู่ภายในสถานศึกษาและห้องสมุด
ห้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี
สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชจังหวัดนนทบุรี

อีกทั้งควรมีการจัดสภาพแวดล้อมของพิพิธภัณฑ์ให้มีบรรยากาศสดชื่น มีที่จอดรถให้บริการอย่างเพียงพอ ร่มรื่นสะดวกสบาย ความสะดวกต่อการเดินทางสภาพถนนเมื่อเดินทางมายังพิพิธภัณฑ์ไม่ควรมีหลุมบ่อบริเวณถนนหรือมีถนนแคบจนเกินไปและป้ายบอกทางมายังพิพิธภัณฑ์ควรมีความเหมาะสมสามารถมองเห็นได้เด่นชัด หรืออาจมีป้ายบอกทางที่เชื่อมโยงระหว่างพิพิธภัณฑ์กับสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง ภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ควรมีแสงสว่างเพียงพอเพื่อความปลอดภัยในการเยี่ยมชม พื้นทางเดินต้องเรียบเพื่อการป้องกันไม่ให้ผู้เข้าชมสะดุดล้ม จำนวนประตูควรคำนึงถึงความสะดวกของผู้เข้าชมอาคารโดยรอบพิพิธภัณฑ์ควรอยู่ในระนาบเดียวกัน การตกแต่งอาจใช้วัสดุหรือเทคโนโลยีและควรสื่อถึงการใช้งานภายในเพื่อให้ผู้เข้าชมเข้าใจและเชื่อมโยงเนื้อหาการจัดแสดงนอกจากนี้ทุกจังหวัดของประเทศไทยควรจัดสร้างพิพิธภัณฑ์และหอศิลปะ อีกทั้งควรรวบรวมพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็กไว้ด้วยกันเพื่อความสะดวกต่อการเยี่ยมชม

สำหรับประเด็นด้านสถานที่นี้ จากประสบการณ์การทัศนศึกษาพิพิธภัณฑ์ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งอาจไม่สามารถจัดสภาพแวดล้อมของพิพิธภัณฑ์ให้มีสถานที่จอดรถอย่างเพียงพอ เพราะด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ ดังนั้นการใช้บริการรถสาธารณะหรือขนส่งมวลชนน่าจะเป็นทางเลือกที่ดีกว่าสำหรับการเดินทางไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์

ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์ที่จัดสร้างโดยคำนึงถึงด้านสภาพแวดล้อมของสถานที่

ภาพที่ 5-6 สภาพแวดล้อมของพิพิธภัณฑ์ที่มีบรรยากาศสดชื่นร่มรื่นการใช้แสงสว่างเพียงพอ
อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธรพิพิธภัณฑ์ธนาคารเพื่อการเกษตรและจังหวัดเพชรบุรี
สหกรณ์การเกษตร กรุงเทพฯ

2. การจัดแสดงและการส่งเสริมกิจกรรม

เนื้อหาที่จัดแสดงเป็นหัวใจของพิพิธภัณฑ์ (Valipodom, 2008: 84; Gaweewong, 2015: 99) การจัดแสดงและการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาภายในพิพิธภัณฑ์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่พิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งต้องให้ความสำคัญ การจัดแสดงแบ่งออกเป็น 4 ประการ ได้แก่ เนื้อหา การนำเสนอ การใช้ภาษา และพื้นที่จัดแสดง

2.1 เนื้อหาการจัดแสดงต้องให้ความสำคัญกับเนื้อหาและองค์ความรู้ของการจัดแสดงมากที่สุด เนื้อหาอาจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิต ประเพณี ภูมิปัญญาสถานที่สำคัญ เป็นต้น การเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาตามประเภทสิ่งของที่จัดแสดง อาทิ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นิทรรศการภายในพิพิธภัณฑ์ควรน่าสนใจและน่าติดตาม นอกจากนี้ยังควรจัดหาสิ่งของหรืองานศิลปะประเภทต่าง ๆ ของแต่ละจังหวัดและแต่ละประเทศมาจัดแสดงด้วย

ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์ที่สะท้อนองค์ความรู้

ภาพที่ 7-8 พิพิธภัณฑ์จันเสน เน้นองค์ความรู้และสะท้อนความเป็นมาของชุมชนจันเสนได้อย่างชัดเจน โดยไม่ใช่เทคโนโลยีทันสมัยและไม่มีรายได้จากการเข้าชม แต่ทำให้ชุมชนรู้จักส่งผลให้ผู้อื่นรู้จักตามมา นอกจากนี้ยังมียุวมัคคุเทศก์ซึ่งเป็นเยาวชนในชุมชนมาทำหน้าที่นำชมพิพิธภัณฑ์ด้วย

พิพิธภัณฑ์จันเสน อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์

ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงสิ่งของจากต่างประเทศ

ภาพที่ 9-10 สุกเจ็ดเซียน เทพเจ้าแห่งความโชคดีของญี่ปุ่น

รถจี๊ปนีย์ (Jeepney) รถขนส่งมวลชนของฟิลิปปินส์

พิพิธภัณฑ์ศิลปะนุกฮูก จังหวัดนครปฐม เจษฎาเทคนิคมิวเซียม จังหวัดนครปฐม

2.2 การนำเสนอ ภายในพิพิธภัณฑ์ควรนำเทคโนโลยีการบรรยายข้อมูลอัตโนมัติมาติดตั้งเพื่อความสะดวกในการรับชมและการนำเสนอ เช่น การนำสื่อประสมมาใช้ในการอธิบายเรื่องราว การนำเทคโนโลยีบลูทูธ(Bluetooth)มาใช้ในการนำเสนอชิ้นงานภายในพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์เปลี่ยนแปลง ผู้ชมเข้าใจสื่อนิทรรศการต่าง ๆ ทั้งนิทรรศการชั่วคราวและนิทรรศการถาวรได้ง่ายขึ้น อีกทั้งเทคโนโลยีที่นำมาใช้นี้ยังส่งผลให้ภาพลักษณ์และวิธีการนำเสนอความรู้ของพิพิธภัณฑ์มีพัฒนาการดีขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของSudweha (2005: abstract) ที่พบว่า ระบบเทคโนโลยีบลูทูธที่นำมาใช้กับพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์มีความสามารถใช้งานได้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานแสดงข้อมูลงานพิพิธภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับการศึกษาของของChitphilai (2008:

abstract) พบว่า ผู้ใช้ที่ใช้งานสื่อประสมของพิพิธภัณฑ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และLin and Gregor (2006) พบว่าการนำเทคโนโลยีสื่อประสมเข้ามาเป็นส่วนประกอบในเว็บไซต์สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ใช้และทำให้การเรียนรู้เป็นไปโดยง่าย รวมถึงการศึกษาของChatuporn (2014) การทดลองใช้โปรแกรมประยุกต์บนสื่อสังคมออนไลน์กับผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ พบว่า ได้เพิ่มประสบการณ์ให้กับผู้เยี่ยมชมหลังการใช้งานอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการนำคิวอาร์โค้ด (QR Code) มาใช้พัฒนาการจัดแสดงและระบบนำชมภายในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติและอุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งจะแสดงสารสนเทศและภาพของโบราณวัตถุศิลปวัตถุ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าชมทำให้ผู้เข้าชมได้รับความรู้และข้อมูลอย่างรวดเร็ว โดยสามารถใช้งานผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟนและอุปกรณ์ต่าง ๆ (Thansettakij, 2017)

ตัวอย่างการนำเทคโนโลยีมาใช้ภายในพิพิธภัณฑ์

ภาพที่ 11-12 ระบบจอสัมผัส (Touch Screen) ภายในปากของหุ่น การใช้คิวอาร์โค้ดพร้อมโมชันกราฟิกบนโต๊ะอาหาร แสดงการเคลื่อนไหวของเส้นเสียงแสดงส่วนประกอบและที่มาของอาหารไทย พิพิธภัณฑ์ศิริราชพิมุขสถาน กรุงเทพฯมิวเซียมสยาม กรุงเทพฯ

2.3 การใช้ภาษาควรใช้ขนาดอักษรเหมาะสมและเลือกใช้รูปแบบอักษรที่อ่านได้ง่าย การใช้ภาษาบนป้ายประกอบนิทรรศการมีหลายชนิดเพื่อตอบสนองความสนใจในรายละเอียดของผู้เข้าชม เช่น ป้ายใหญ่เป็นข้อความสั้น ป้ายประจำวัตถุเป็นข้อความบรรยายเฉพาะวัตถุ เป็นต้น (Jongkol, 1989: 196) นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงการใช้ภาษาหลากหลาย เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น เพื่อความเท่าเทียมในการรับรู้สารสนเทศภายในพิพิธภัณฑ์ของผู้เข้าชมหลากหลายเชื้อชาติ โดยเลือกใช้คำศัพท์ทั่วไปที่สามารถเข้าใจได้ทุกระดับการศึกษา

ตัวอย่างการใช้ภาษาสำหรับการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์

ภาพที่ 13 การใช้ภาษาหลากหลาย (ไทย จีน และอังกฤษ) การใช้ภาษาเขียนด้วยลายมือ อ่านง่าย
ชัดเจน ศูนย์วัฒนธรรมไทย-จีน พิพิธภัณฑ์ล้านของเล่น เกริกยู่นพันธ์ จังหวัดอุดรธานีจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

2.4 พื้นที่จัดแสดงพื้นที่ภายในพิพิธภัณฑ์อาจมีหลายลักษณะตามความต้องการใช้ ได้แก่ พื้นที่จัดแสดง พื้นที่ต้อนรับสำหรับประชาชน (บริการขายตั๋วและรับฝากของ ห้องน้ำ ร้านกาแฟ ร้านขายของที่ระลึก) พื้นที่เพื่อการศึกษา (ห้องบรรยาย ห้องฉายวิดิทัศน์ ห้องสมุด) พื้นที่สนับสนุน (คลังเก็บวัตถุ ห้องเก็บอุปกรณ์การจัดแสดง ห้องเครื่องงานระบบไฟฟ้า-อากาศ) และส่วนปฏิบัติการเจ้าหน้าที่ แต่พื้นที่จัดแสดงหรือพื้นที่จัดนิทรรศการภายในพิพิธภัณฑ์เป็นส่วนสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ (Arthachinda, 2016: 57-61) พื้นที่จัดแสดงควรกำหนดให้ชัดเจนเพื่อความน่าสนใจเช่น พื้นที่การแสดงศิลปวัตถุ พื้นที่การแสดงการเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น ทั้งนี้ควรพิจารณาพื้นที่การจัดแสดงแต่ละส่วนให้เหมาะสมเพื่อความไม่แออัดของผู้เข้าชมในการเข้าชมแต่ละส่วน กำหนดเส้นทางการจัดแสดงให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อการป้องกันความสับสนของผู้เข้าชม

ผู้เขียนมีประสบการณ์ไปทัศนศึกษาพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยหลายแห่ง แต่ละแห่งนั้นมีการออกแบบพื้นที่จัดแสดงที่เข้าใจง่าย สามารถติดตามเรื่องราวได้อย่างไม่สับสน ตัวอย่างพื้นที่จัดแสดงที่น่าสนใจคือมิวเซียมสยาม เพราะผู้เข้าชมจำเป็นต้องเดินขึ้นบันไดไปชั้นที่ 3 ก่อนเพื่อรับชมนิทรรศการในส่วนแรก จากนั้นจึงเดินต่อลงมาชั้นที่ 2 และชั้นที่ 1 ตามลำดับ การจัดลำดับพื้นที่จัดแสดงลักษณะนี้จะทำให้ผู้เข้าชมทุกคนมีโอกาสรับชมและได้รับความรู้ครบถ้วน

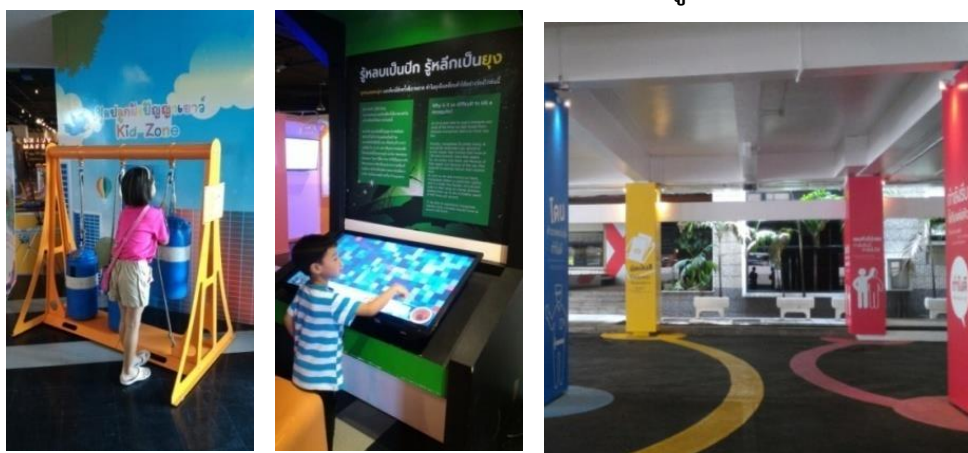
ตัวอย่างการใช้พื้นที่สำหรับการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์

ภาพที่ 14-17 พื้นที่จัดแสดงแบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ ภายในศูนย์วัฒนธรรมอาเซียน
หอศิลปวัฒนธรรมราชดำเนิน กรุงเทพฯ

นอกจากนี้พื้นที่จัดแสดงควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เข้าชมด้วย เช่น การสัมผัส การทดลอง การตอบคำถาม เป็นต้น เพราะกิจกรรมประกอบจะช่วยให้กระตุ้นความสนใจของผู้เข้าชมและเข้าใจเนื้อหาที่จัดแสดงได้ดีกว่าการนำเสนอด้วยภาพถ่ายหรือข้อความเพียงอย่างเดียว

ตัวอย่างการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เข้าชมในพื้นที่จัดแสดง

ภาพที่ 18-20 การทดลองวิทยาศาสตร์ลานสนุกคิด

จัตุรัสวิทยาศาสตร์ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติและหอจดหมายเหตุการป้องกัน

วิทยาศาสตร์แห่งชาติและปราสาทการทูลจิตรแห่งชาติ

จัตุรัสจามจุรี (จามจุรีสแควร์) กรุงเทพฯ สำนักงาน ป.ป.ช. กรุงเทพฯ

ภาพที่ 21-22 เกมหัวของใครทางของใครเกมค้นพบโบราณสถานที่สำคัญ
อาคารแสดงพันธุ์สัตว์น้ำบึงบอระเพ็ด พิพิธภัณฑ์ศูนย์ประวัติศาสตร์พระราชวังจันทน์
จังหวัดนครสวรรค์จังหวัดพิษณุโลก

การจัดกิจกรรมควรส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย การจัดแสดงที่มีกิจกรรมและการจัดนิทรรศการควรมีความต่อเนื่องเพราะมีส่วนสำคัญให้ผู้เข้าชมติดตามและกลับมาเยี่ยมชมอีกครั้งเด็กและเยาวชนก็สามารถศึกษาหาความรู้นอกห้องเรียนได้ด้วย ทั้งนี้ กิจกรรมที่จัดขึ้นควรมีความหลากหลายใช้จุดเด่นของพิพิธภัณฑ์สะท้อนเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และมีความแปลกใหม่ โดยอาจให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมและพัฒนา

เหตุผลหนึ่งของการจัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วม เนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง อยากรับประสบการณ์ใหม่ มีความใฝ่รู้และพร้อมที่จะสนุกกับการเรียนรู้ หากการจัดกิจกรรมภายในพิพิธภัณฑ์มีเกมหรือเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมกับเพื่อน ๆ หรือกับครอบครัว ย่อมจะส่งเสริมพัฒนาการตามวัยและยังสร้างความอบอุ่นในครอบครัวได้อีกด้วย

ตัวอย่างกิจกรรมภายในพิพิธภัณฑ์ที่มีความแปลกใหม่

ภาพที่ 23 กิจกรรมค้างคืนสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ที่ American Museum of Natural History
ที่มา : <http://www.amnh.org/plan-your-visit/amnh-sleepovers/sleepovers-for-grown-ups>

ทั้งนี้การจัดแสดงและการส่งเสริมกิจกรรมควรคำนึงถึงข้อมูลที่สำคัญที่สำรวจมาจากความสนใจของกลุ่มผู้เข้าชมด้วย เช่น ภูมิหลังของผู้เข้าชม ทิศทางการเข้าชม ปฏิกริยาของผู้เข้าชม ปัญหาในการเข้าชม เป็นต้น เพื่อความเหมาะสมกับผู้เข้าชมทุกกลุ่ม เพราะผู้เข้าชมคือปัจจัยสำคัญที่พิพิธภัณฑ์ต้องคำนึงถึงในการจัดแสดง (Phahoolo, 2015: 112, 132) ความหลากหลายและการแลกเปลี่ยนความสนใจของผู้เข้าชมจึงเป็นสิ่งสำคัญ อีกทั้งความต้องการสร้างการเรียนรู้ของภัณฑารักษ์ก็มีส่วนสำคัญเช่นเดียวกัน (Suphavanij, 2015 : 126, 128)

3. การบริหารจัดการพื้นที่

การบริหารจัดการพื้นที่ภายในพิพิธภัณฑ์เป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึง ตัวอย่างการบริหารจัดการพื้นที่ อาทิการใช้สื่อเพื่อการแนะนำสถานที่สำหรับอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ แผ่นผัง เอกสารวีซีดี/ดีวีดี เป็นต้น ควรมีบริการอย่างเพียงพอการกำหนดเวลาเปิด-ปิดของพิพิธภัณฑ์ให้เหมาะสม การขยายเวลาเปิดให้บริการให้มากขึ้น หรือการขยายเวลาให้บริการเป็นทุกวัน การมีรถรับ-ส่งถึงพิพิธภัณฑ์หรือการมีรถนำชมภายในพิพิธภัณฑ์ที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่การทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยมีรถรางนำเที่ยวรอบเมืองนั่งชมฟรี การจัดบริการทัศนศึกษาแก่สถานศึกษาทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัย การติดตั้งป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ป้ายเตือน (ป้ายห้ามสูบบุหรี่ ป้ายห้ามถ่ายรูป) ป้ายทางเข้า-ออก ร้านค้า ห้องน้ำ ที่จอดรถ เป็นต้น ควรติดตั้งให้ชัดเจน มีขนาดเหมาะสม และควรมีภาษาต่างประเทศกำกับคู่กับภาษาไทย หรืออาจติดตั้งแผ่นผังพิพิธภัณฑ์บริเวณลานจอดรถเพื่อการอำนวยความสะดวกต่อการเลือกชมมากขึ้น

ภาพที่ 24 แผ่นผังร้านจำหน่ายเครื่องดื่มพระราชวังสนามจันทร์
จังหวัดนครปฐมหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร กรุงเทพฯ

การปรับปรุงและการพัฒนาสภาพพื้นที่โดยรอบ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ห้องน้ำ เป็นต้นห้องน้ำภายในพิพิธภัณฑ์ควรอยู่ในสภาพดี มีให้บริการเพียงพอ และควรให้เจ้าหน้าที่ทำความสะอาดบ่อยครั้งในช่วงที่มีผู้เข้าชมจำนวนมาก ร้านอาหารและร้านค้าต่าง ๆ ที่ให้บริการควรมีการกำหนด

มาตรฐานราคา คำนึงถึงความสะดวก รสชาติ และมีจำนวนร้านค้าเพียงพอร้านขายของที่ระลึกควรเป็น ภายใต้การดูแลของพิพิธภัณฑ์ จำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพ สวยงาม หลากหลาย มีเอกลักษณ์ เหมาะสมกับ ราคาการจัดบริการเครื่องดื่มในบริเวณที่จัดแสดงงานเพื่อการพักผ่อนของผู้เข้าชม การจัดเตรียมที่นั่ง พักผ่อนให้แก่ผู้เข้าชมและนักท่องเที่ยวภายในพิพิธภัณฑ์ตามจุดแสดงต่าง ๆ อย่างเพียงพอเนื่องจากการ เข้าชมพิพิธภัณฑ์อาจใช้เวลานาน

ภาพที่ 25-26 บริเวณจำหน่ายสินค้าที่ระลึกภายในพิพิธภัณฑ์
พิพิธภัณฑ์เปลือกหอย กรุงเทพฯ

4. ความร่วมมือ

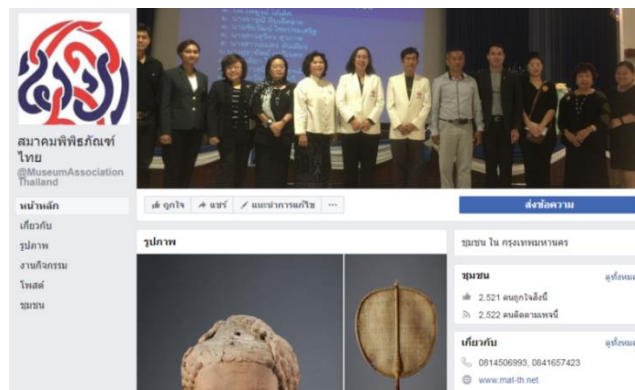
พิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยจำเป็นต้องมีความร่วมมือกับสังคมอย่างใกล้ชิด ต้องกระทำอย่าง สม่ำเสมอมีการติดตามประเมินสถานการณ์ รวมถึงการประสานงานกับสถานศึกษาและชุมชนเพื่อแสวงหา แนวทางและรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่สุดสำหรับประชาชนทุกวัย เช่น การขอความ ร่วมมือกับผู้สอนให้เตรียมการสอนบทเรียนเชื่อมโยงกับพิพิธภัณฑ์ การขอรับบริจาคสิ่งของจากชุมชนเพื่อ จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ การจัดกลุ่มให้ชุมชนและนักวิชาการได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และความคิด เป็น ต้น เพราะจะช่วยลดภาระด้านทรัพยากร แต่เน้นการจัดนิทรรศการการแสดง การให้ข้อมูลแก่ผู้เข้าชมใน วงกว้างอย่างมีคุณภาพและทั่วถึงนอกจากนี้ยังอาจเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐกับหน่วยงาน เอกชน หน่วยงานในประเทศกับต่างประเทศ

ตัวอย่างความร่วมมือเช่นโครงการเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ยูเนสโก เป็นโครงการนำร่องการ จัดการศิลปวัตถุภายในวัดของจังหวัดลำปางร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยดิกิน ออสเตรเลีย เพื่อสนับสนุนให้ผู้ชำนาญการด้านพิพิธภัณฑ์ประจำศูนย์มรดกวัฒนธรรมแห่งเอเชียแปซิฟิก ณ มหาวิทยาลัยดิกิน ประเทศออสเตรเลีย ได้พัฒนาความสัมพันธ์กับวัดต่างๆในจังหวัดลำปางซึ่งมีมรดกทาง วัฒนธรรมที่สำคัญ ผ่านทางกิจกรรมการฝึกอบรม ในกิจกรรมนี้ยังมุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพของชุมชนใน การจัดการศิลปวัตถุในครอบครองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นตัวแทนของชุมชนเข้าร่วม การฝึกอบรมเพื่อเข้าใจวิธีการการอนุรักษ์และการจัดการศิลปวัตถุ การรักษาความปลอดภัย ตลอดจนการ

จัดแสดงต่อสาธารณชน (Faculty of FineartsChiangmai University, 2009) โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาไทย(ICONSIAM Heritage Museum) เป็นความร่วมมือระหว่างกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ร่วมกับบริษัท ไอคอนสยาม จำกัด เพื่อส่งเสริมเผยแพร่คุณค่าศิลปะและวัฒนธรรมไทย และพัฒนาให้มีการจัดแสดงมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ เป็นพิพิธภัณฑสถานระดับโลกแห่งแรกของประเทศไทย พื้นที่แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยจะเปิดให้บริการภายในปี พ.ศ. 2561 (ICONSIAM 2016)พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ถือได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑสถานระดับโลกในศูนย์การค้าแห่งแรกของประเทศไทย

นอกจากนี้ยังอาจส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างพิพิธภัณฑสถานโดยการก่อตั้งเป็นสมาคม ชมรมพิพิธภัณฑสถาน ชมรมภัณฑารักษ์ ชมรมนักวิชาการและนักการศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน หรือกลุ่มเพื่อนพิพิธภัณฑสถาน โดยควรจัดให้มีการประชุมพบปะหารือกันประจำปี เช่น สมาคมพิพิธภัณฑสถานไทย (<https://th-th.facebook.com/MuseumAssociationThailand>)มูลนิธิเพื่อพิพิธภัณฑสถานไทย (<http://www.happyfamilyday.com/page.php?content=CT-003>)ชมรมเรารักพิพิธภัณฑสถานเจ้าสามพระยา (<https://th-th.facebook.com/we.love.chosampraya.museum/>)ชมรมของจังหวัดแห่งประเทศไทย เป็นต้น การจัดทำหนังสือเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย เพื่อพัฒนาวงการพิพิธภัณฑสถานให้กว้างขวางมีคุณภาพมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการยกระดับวิชาชีพการทำงานสาขาพิพิธภัณฑสถานซึ่งเป็นงานเฉพาะด้านที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถพิเศษ รวมถึงการส่งเสริมมาตรฐานการทำงานวิชาชีพสู่มาตรฐานระดับสากล เช่น หนังสือ “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ” โดยจิรา จงกล “พิพิธภัณฑสถานภาคสนาม ประสบการณ์จากคนลงมือทำ” โดย ศิริพร ศรีสินธุ์ไร “คนทำพิพิธภัณฑสถาน” โดยชีวิสิทธิ์ บุญยเกียรติ “เทศกาลพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น 2551” โดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร “การทำความสะอาดวัตถุพิพิธภัณฑสถาน” โดยจิราภรณ์ อรัณยะนาถ “ปฏิบัติการพิพิธภัณฑสถาน: บทเรียนจากคนอื่น” โดยสุดแดน วิสุทธิลักษณ์ นอกจากนี้ควรเชื่อมโยงการจัดแหล่งการเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑสถานให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนของผู้เรียนและการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชนโดยส่วนร่วมด้วย (Suwansatit, 2007: 30-31) และอาจขอความร่วมมือกับรัฐบาลให้ยกระดับเรื่องพิพิธภัณฑสถานเป็นวาระแห่งชาติหรือยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความชัดเจนในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

ตัวอย่างความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์

ภาพที่ 27 สมาคมพิพิธภัณฑ์ไทย (สพท.)

สมาคมวิชาชีพที่เกิดจากการรวมกลุ่มขององค์กรพิพิธภัณฑ์ที่ดำเนินการในประเทศไทย

ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรศาสนา ภาคเอกชน และส่วนบุคคล

ที่มา: <https://th-th.facebook.com/MuseumAssociationThailand/>

ภาพที่ 28 Muse Plus

บัตรเข้าชมมิวเซียมสยาม รวมถึงสมาชิกในครอบครัว (ครั้งละไม่เกิน 4 ท่าน)

และยังใช้เป็นส่วนลดสำหรับการเข้าชมพิพิธภัณฑ์อีก 20 แห่ง

ภาพที่ 29 Muse Pass พาสปอร์ตสำหรับเข้าชมพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในโครงการจำนวน 20 แห่ง

โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

พิพิธภัณฑ์และห้องสมุดในสังกัดเดียวกันอาจร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ ได้ด้วย เช่น การกำหนดนโยบายความร่วมมือ การบริการสารสนเทศแก่ผู้ใช้บริการ การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การบริการจัดการบุคลากร การจัดทำงบประมาณ เป็นต้น เพื่อการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศแก่ผู้ใช้บริการ การตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ และเพื่อการปรับปรุงการบริการที่มีในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Boonnoon, 2010) นอกจากนี้การค้นคว้าวิจัยเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้พิพิธภัณฑ์ไทยในศตวรรษที่ 21 สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการให้คำแนะนำการจัดทำพิพิธภัณฑ์ที่ดีที่สุดคือผู้เข้าชม (Chiachanphong, 2000: 96) การทำวิจัยผู้เข้าชมจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในปัจจุบัน (Wisudthiluck, 2016: 37) ดังเช่นงานวิจัยของ Vimonsuntirungsri,&Choemprayong (2016: 12, 23) ที่ศึกษาพฤติกรรมผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ด้วยเทคนิคเสียงจากภาพ พบว่า ผู้เข้าชมเลือกชมนิทรรศการตามความดึงดูดของนิทรรศการมากที่สุด เนื่องจากเนื้อหาที่น่าสนใจ ให้ความรู้ และมีความน่าเชื่อถือ โดยเนื้อหาของนิทรรศการมีรายละเอียดตามต้องการและเรียงลำดับชัดเจน อีกทั้งยังนำเสนอด้วยรูปแบบต่าง ๆ หลากหลายทำให้น่าสนใจมากขึ้น อย่างไรก็ตามอาจมีวัตถุจัดแสดงและเครื่องมือต่าง ๆ ขาดหายทำให้ผู้เข้าชมไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จากผลการศึกษาพิพิธภัณฑ์สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ได้

5. การประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ในการท่องเที่ยวประเทศไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในศตวรรษที่ 21 การแสดงสารสนเทศของพิพิธภัณฑ์ทั้งหมดของประเทศไทยที่พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ของไทยโดยการยืมส่วนไว้ในต่างประเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การลงโฆษณาพิพิธภัณฑ์ในโทรทัศน์ให้มากขึ้นเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจได้ไปเที่ยวชม อย่างไรก็ตามการประชาสัมพันธ์โดยใช้โทรทัศน์อาจมีค่าใช้จ่ายสูง แต่สามารถส่งข่าวสารเข้าถึงประชาชนได้มากกว่า ในขณะที่การประชาสัมพันธ์โดยใช้วิทยุ อาทิ วิทยุชุมชน มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าโทรทัศน์ แต่เหมาะสำหรับการประชาสัมพันธ์ในระยะสั้น ถ้าเป็นกิจกรรมที่จัดแสดงในระยะเวลา 2-3 วัน การประชาสัมพันธ์โดยใช้วิทยุจะประสบความสำเร็จได้ดีกว่า เพราะทำให้ผู้เข้าชมกระตือรือร้น และยังสามารถเข้าถึงประชาชนที่มีเชื้อชาติ วัฒนธรรม ระดับทางสังคมและระดับทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันได้ด้วย (Boonyakiet, 2010: 229-230) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ในสื่อต่าง ๆ ได้แก่ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และการติดป้ายตามสถานที่ต่าง ๆ ทั่วจังหวัดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ในแง่ของคุณค่างานศิลปะเพื่อความน่าสนใจการชักชวนโดยการบอกเล่าจากคนในพื้นที่ อาทิ เพื่อนญาติพี่น้อง ก็มีส่วนช่วยให้ประชาชนให้เดินทางมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์มากยิ่งขึ้น ดังเช่นพิพิธภัณฑ์ชั้นนำของเอเชียที่มีการใช้สื่อภาพ จุลสาร แผ่นพับ วารสาร และหนังสือพิมพ์ในการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ เช่น พิพิธภัณฑ์ซัมซุง เมืองซูวอน ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) พิพิธภัณฑ์ศาสนาโลก กรุงเทพฯ ประเทศสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์และนวัตกรรมแห่งชาติ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น พิพิธภัณฑ์อารยธรรมเอเชีย ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นต้น (Sumettikoon,&Chaiya2016: 64)

ตัวอย่างวารสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับงานพิพิธภัณฑ์ของประเทศไทย เช่น วารสารเมืองโบราณ วารสารเพลิน'พิพิธภัณฑ' วารสารพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์&ธรรมชาติ จดหมายข่าวหอภาพยนตร์ baccazine เป็นต้น

ตัวอย่างวารสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับงานพิพิธภัณฑ์ของต่างประเทศ เช่น Museum Journal, Metropolitan Museum Journal, The Journal of Conservation and Museum Studies, The International Journal of the Inclusive Museum เป็นต้น

การประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงทางเว็บไซต์โดยการสร้างโฮมเพจของพิพิธภัณฑ์ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่พิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่ใช้เผยแพร่สารสนเทศของพิพิธภัณฑ์ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการสร้างเว็บไซต์ เพื่อให้เว็บไซต์ที่สร้างขึ้นตอบสนองกับความต้องการของผู้ใช้ได้มากที่สุด มีการประเมินคุณภาพของเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์จากผู้เชี่ยวชาญและมีประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์ด้วย(Wilakum, 2013: 42) เพราะผู้ใช้ส่วนใหญ่มีแนวโน้มใช้เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ก่อนการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ และใช้เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ก่อนการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ที่ไม่คุ้นเคย(Marty, 2007)

นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเฟซบุ๊ก (Facebook) ก็มีความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ เปิดโอกาสให้ผู้เข้าชมสามารถแสดงความคิดเห็น โหวตเรื่องราวที่ชื่นชอบ รวมถึงการติดต่อสอบถามความรู้กับภัณฑารักษ์ และยังเป็นช่องทางแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กับผู้เข้าชมคนอื่นด้วย อีกทั้งการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของพิพิธภัณฑ์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดจำเป็นต้องมีการนำเสนอสารสนเทศ โปรแกรมเสริม หรือระบบที่ช่วยเป็นสื่อกลางระหว่างผู้เข้าชมในเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้เป็นอย่างดี (Simon, 2007) เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เข้าชม ทั้งนี้หน่วยงานอาจจัดทำทั้งเฟซบุ๊กและเว็บไซต์ควบคู่กันไปปัจจุบันมีการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ผ่านทางรายการโทรทัศน์ออนไลน์ในยูทูบ (Youtube) ด้วย

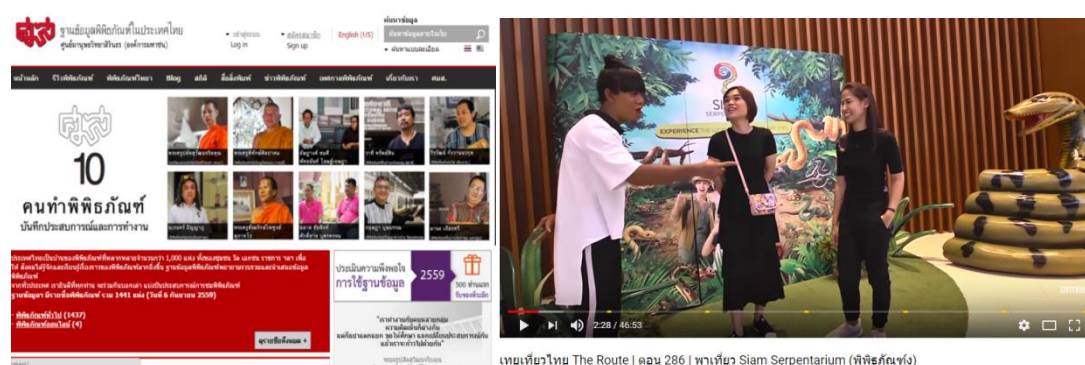
ตัวอย่างการโฆษณาประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ผ่านทางเว็บไซต์และเครือข่ายสังคมออนไลน์

ภาพที่ 30-31 เว็บไซต์ Museum Thailand เฟซบุ๊ก หอวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์

ที่มา: <http://www.museumthailand.com/Home>

ที่มา: <https://www.facebook.com/culnsru/>

ภาพที่ 32-33 ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย รายการโทรทัศน์ประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน) นำเสนอผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ (ยูทูบ)

ที่มา: <http://www.sac.or.th/databases/>

ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=ocXwVlv-NZ4>
museumdatabase/index.php

การประชาสัมพันธ์โดยใช้แผ่นพับเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ทำให้รู้จักพิพิธภัณฑ์ได้ง่ายที่สุด ดังนั้นการออกแบบแผ่นพับควรออกแบบตามเป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยภัณฑารักษ์และนักการตลาดควรร่วมมือกัน นอกจากนี้การใช้จุลสารโดยระบุเนื้อหาที่มีการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ แทรกบทความที่อ่านง่ายและเกร็ดความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ทำให้เยาวชนสนใจและชักชวนผู้ปกครองให้มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ได้ด้วย อีกทั้งการติดป้ายประชาสัมพันธ์บนรถโดยสารประจำทางก็ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เห็นภาพกิจกรรมที่น่าสนใจและดึงดูดใจได้ทันที รวมถึงการใช้สถานที่โดยรอบพิพิธภัณฑ์จัดแสดงเนื้อหาเกี่ยวกับนิทรรศการที่จัดแสดงก็ช่วยให้ประชาชนได้รับรู้และกระตุ้นให้ประชาชนสนใจได้เป็นอย่างดีรวมถึงการประชาสัมพันธ์ในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร เช่น การเขียนบทความสำหรับตีพิมพ์ เป็นต้น การพิมพ์โปสเตอร์แจกจ่ายทั้งภายในและภายนอกพิพิธภัณฑ์ โดยอาจส่งไปยังอีเมลของผู้เข้าชม การจัดกิจกรรมและการจัดประชุม อย่างไรก็ตามการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์จำเป็นต้องเลือกวิธีที่เหมาะสมกับความจำเป็นพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคำนึงถึงเนื้อหาที่ต้องการถ่ายทอด และควรเลือกวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลตอบรับสูงที่สุดซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ (Boonyakiet, 2010: 221-230) อีกทั้งควรพิจารณางบประมาณสำหรับการจัดแสดงซึ่งผู้บริหารจะมีหน้าที่จัดสรรงบประมาณอย่างรอบคอบ สิ่งสำคัญคือแหล่งที่มาของเงินจะต้องตรวจสอบได้ เนื่องจากพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งมีที่มาของรายได้ต่างกัน เช่น เงินสนับสนุนจากรัฐ การเก็บค่าเข้าชม การขายของที่ระลึก การบริจาค การจำหน่ายอาหาร เป็นต้น (Koompoka, 2015: 22-23)

6. บุคลากร

บุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในศตวรรษที่ 21 หน่วยงานที่สังกัดควรพิจารณาเรื่องการจัดสรรงบประมาณประจำปีสำหรับการฝึกอบรมแก่บุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะภัณฑารักษ์และพนักงานที่ดูแลพิพิธภัณฑ์ รวมไปถึงการออกแบบเครื่องแต่งกายของบุคลากรให้สอดคล้องกับงานพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดง การแต่งกายระหว่างบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์กับนักท่องเที่ยวควรแตกต่างกัน เจ้าหน้าที่นำชมหรือเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ควรแต่งเครื่องแบบให้มีเอกลักษณ์และชัดเจน นอกเหนือจากการติดป้ายที่หน้าอกจำนวนบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ควรเพียงพอการให้บริการของเจ้าหน้าที่ควรสร้างความประทับใจแก่ผู้เข้าชม ทั้งบุคลิกภาพ การพูดด้วยน้ำเสียงไพเราะ การบรรยายตามจุดต่าง ๆ ควรพูดให้ช้าและชัดเจน รวมถึงเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยควรอยู่ประจำตามในบริเวณที่มองเห็นได้ชัดเจน

การให้ความรู้แก่บุคลากรด้านการบริหารธุรกิจเพื่อการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารพิพิธภัณฑ์ อีกทั้งบุคลากรควรศึกษาประวัติและสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของหรือศิลปะที่จัดแสดง เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งการแนะนำสารสนเทศพื้นฐานและการนำชมพิพิธภัณฑ์การจัดอบรมนักเรียนและประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงเป็นอาสาสมัครดูแลพิพิธภัณฑ์หรือผู้บรรยายก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและความภาคภูมิใจเกิดความสำนึกในวัฒนธรรมของตนเองส่งผลให้เกิดบุคลากรที่เป็นกำลังสำคัญในการอนุรักษ์และช่วยกันดูแลพิพิธภัณฑ์ให้คงอยู่ต่อไป

บุคลากรที่มีหน้าที่โดยตรงในพิพิธภัณฑ์คือภัณฑารักษ์ซึ่งควรมีความรู้ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งในสาขาวิชาของพิพิธภัณฑ์สถาน และมีความรู้ทางวิชาการพิพิธภัณฑ์(Museology) รวมถึงมีประสบการณ์และความชำนาญเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้เข้าใจการบริหารพิพิธภัณฑ์ การดูแล สงวนรักษา การจัดแสดง การบริการและการค้นคว้าวิจัย ภัณฑารักษ์ควรเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์และติดตามความต้องการของสังคม สามารถนำเสนอเนื้อหาวิชาการให้ผู้เข้าชมทุกคนเข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์และมีมนุษยสัมพันธ์สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี (Jongkol, 1989: 93; Yamee, 2013: 14) ภัณฑารักษ์สามารถรับราชการในกรมศิลปากร ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับโบราณคดี เลื่อนตำแหน่งงานให้สูงขึ้นในพิพิธภัณฑ์ได้ เช่น เป็นอาจารย์สอนโบราณคดี ประวัติศาสตร์หรือพิพิธภัณฑ์ศึกษา ทำงานบริษัทเอกชน มีโอกาสพัฒนาตนเองโดยการเดินทางไปศึกษาดูงานพิพิธภัณฑ์ชั้นนำในต่างประเทศ หรือเข้ารับศึกษาต่อระดับปริญญาโทและปริญญาตรีและปริญญาดุษฎีบัณฑิตทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ หลักสูตรที่ให้ความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย เช่น คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม สาขาจารึกภาษาตะวันออกสาขาจารึกภาษาไทย สาขาโบราณคดี เป็นต้น รวมถึงกิจกรรมทางวิชาการที่น่าสนใจ ที่จัดขึ้นโดยมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ (Museum Siam: Discovery Museum) เช่น โครงการอบรมวิชาการและทักษะปฏิบัติการด้านพิพิธภัณฑ์ (Museum Academy) โดยจัดทำเป็นหลักสูตรระยะสั้น งานประชุมวิชาการด้านพิพิธภัณฑ์ Museum Forum 2017 : Museum Education NOW! Agenda, Practice, Conflict and Solution เป็นต้น หลักสูตรที่ให้ความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ในต่างประเทศ อาทิ หลักสูตร M.A. in Curatorial Practice ของ Bath Spa University

ครอบคลุมเรื่องของการดูแลจัดการพิพิธภัณฑ์ นิทรรศการและห้องแสดงศิลปะทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีสถาบันที่ให้ความรู้ทางด้านพิพิธภัณฑ์โดยตรง เช่น Oregon State University ประเทศสหรัฐอเมริกา The University of British Columbia ประเทศแคนาดา เป็นต้น หลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวของ Victoria Albert Museum ที่ให้ความรู้ทางศิลปะภายในพิพิธภัณฑ์แต่ละยุคสมัย หลักสูตรเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่และการดูแลวัตถุภายในพิพิธภัณฑ์ของ British Museum

สรุป

พิพิธภัณฑ์ในศตวรรษที่ 21 ต้องสร้างความเข้าใจความตระหนัก และต้องบูรณาการการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์กับหลักสูตรการเรียนการสอนของผู้เรียน สถาบันการศึกษาอาจปรับหลักสูตรโดยกำหนดให้พิพิธภัณฑ์เป็นพื้นที่การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเชื่อมโยงกับการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ เช่น การนำสิ่งของที่จัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์เป็นสื่อการเรียนการสอน การเป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญ การเป็นศูนย์กลางของชนบทรอบนิคมประเพณีในชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและการวิจัย เป็นต้นพิพิธภัณฑ์ในศตวรรษนี้จึงต้องมุ่งหาเอกลักษณ์และกระบวนการสร้างความสนใจและการดึงดูดใจให้ผู้เข้าชมเดินทางมายังพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เวลาอยู่กับความรู้ที่จัดแสดงอยู่ภายในพิพิธภัณฑ์ให้มากกว่าเดิม การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างพิพิธภัณฑ์กับผู้เข้าชม การสร้างความรู้สึกร่วมให้ผู้เข้าชมเกิดความรู้สึกต่าง ๆ ทั้งความประทับใจ การมีส่วนร่วม และความเป็นเจ้าของ (Mukdawijitra, 2015: 12-15) รวมถึงความสนุกสนานและการให้ความสำคัญของผู้เข้าชมที่มีความต้องการแตกต่างกัน เพื่อส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนมากกว่าการใช้เทคโนโลยี (Grek, 2008: 13) จากประสบการณ์ที่ผู้เขียนเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย พบว่า การเข้าชมพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยจะมาจากการจัดโครงการทัศนศึกษาหรือโครงการบริการวิชาการจากหน่วยงานการศึกษา หรืออาจมีพ่อแม่ผู้ปกครองตั้งใจพาเด็กและเยาวชนไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์โดยตรง หากเปรียบเทียบระหว่างการเลือกไปศูนย์การค้ากับการเลือกไปพิพิธภัณฑ์ เยาวชนและผู้เรียนส่วนใหญ่ยังคงเลือกไปศูนย์การค้ามากกว่า ดังนั้นสิ่งสำคัญในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์คือการประชาสัมพันธ์ การค้นคว้าวิจัย และความร่วมมือจากทุกฝ่าย จึงจะทำให้พิพิธภัณฑ์ในศตวรรษที่ 21 สามารถสร้างกระแสค่านิยมแห่งความชื่นชมวัฒนธรรมความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และองค์ความรู้โดยบูรณาการบทเรียนเข้ากับพิพิธภัณฑ์ ตลอดจนพัฒนาผู้เรียนให้มีความตระหนักรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่จัดแสดง ความเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ก่อเกิดเป็นพฤติกรรมรักการเรียนรู้ รักการอ่าน รักการสืบค้น และรักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

References

- Arthachinda, C. (2016). A Beginning of Renovating Old Building to Museums. In Museum Refocused. (p.49-70). Bangkok: National Discovery Museum Institute. [In Thai]
- Boonnoon, C. (2010). Cooperation of Libraries and Museums of the Same Affiliation. Master Thesis. Bangkok: Chulalongkorn University. [In Thai]
- Boonyakiet, C. (2010). National Museum of Singapore. Bangkok: Princess MahaChakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization). [In Thai]
- Charu,T. (2008). Tourist's Opinions towards Geo Tourism Management of Sirindhorn Museum, Amphoe Sahatsakhan Changwat Kalasin. Master Thesis. Khon Khan: Khon Khan University. [In Thai]
- Chatuporn, U.(2014).The Research to Relevant Factors for the Expanding an Experience of Museum Visitors from an Applications with Social Media. Master Thesis. Bangkok: Bangkok University. [In Thai]
- Chiachanphong, P. (2000). The Trend of Local Museums in Thailand. In Academic Seminar Documents in the Topic "Local Museums in Thailand." (p.91-102). 2nd ed.Bangkok: Princess MahaChakriSirindhorn AnthropologyCentre Silpakorn University. [In Thai]
- Chitphilai, S. (2008). The Developing of Multimedia in Thai So Mesuem, Kusuman District, SakonNakhon Province. Master Thesis. Mahasarakham: Mahasarakham University. [In Thai]
- Chumpengpan, P. (1987). Museology. PhraNakhon Si Ayutthaya Province: Chao Sam Phraya National Museum. [In Thai]
- Eamthanakul,S. (2006). Guidelines for Facility Management of Local Museum in Bangkok: The Case of Sampantawong District. Master Thesis. Bangkok: ThammasatUniversity. [In Thai]
- Gaweewong, G. (2015).The Curator of Small Parts of History: The Jim Thompson Art Center. InMuseum Refocused. (p.85-100). Bangkok: National Discovery Museum Institute. [In Thai]
- Grek, Sotiria. (2008). In and Against the Museum: The Contested Spaces of Museum Education for Adults. Retrieved April 19, 2017, from URL: http://www.research.ed.ac.uk/portal/files/14608855/In_and_against_the_museum.pdf
- ICONSIAM. (2016). ICONSIAM Heritage Museum. Retrieved April 4, 2018, from URL: <http://www.iconsiam.com/en/iconsiam/pressroom/140> [In Thai]
- ICOM. (2007). Museum Definition-ICOM. Retrieved June 11, 2016, from URL: <http://icom.museum/who-we-are/the-vision/museum-definition.html>.

- Imsombat, A. (2007). A Proposed Model of Folklore Virtual Museum in the North-Eastern Region of Thailand. Master Thesis. Bangkok: Chulalongkorn University. [In Thai]
- Faculty of Finearts, Chiangmai University. (2009). UNESCO Museum to Museum Partnership Project: Lampang Temples Pilot Training in Collections Management. Retrieved April 1, 2018, from URL: <http://www.finearts.cmu.ac.th/blog/2010/06/21/กิจกรรมความร่วมมือระหว่าง-3/> [In Thai]
- Jongkol, J. (1989). Museology. 2nd ed. Bangkok: The Fine Arts Department.
- Kojaranont, R. (2005). Strategic Planning to Develop Bangkok National Museum. Bangkok: Office of National Museum Fine Art Department Ministry of Culture. [In Thai]
- Koompoka, S. (2015). Thai National Flag Museum Management. Silpakorn University Journal of Social Sciences, Humanities, and Arts 8 (2), 2750-2765. [In Thai]
- Lin, Aleck, & Gregor, Shirley. (2006). Designing Websites for Learning and Enjoyment: A Study of Museum Experiences. Retrieved July 20, 2011, from URL: <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/364>
- Marty, Paul F. (2007). Museum Website and Museum Visitors: Before and After the Museum Visit. Retrieved February 2, 2011, from URL: http://marty.ci.fsu.edu/preprints/marty_mmc_2007.pdf
- Mukdawijitra, K. K. (2015). Museum Refocused: Viewpoint from Museums' Staff. In Museum Refocused. (p. 9-18). Bangkok: National Discovery Museum Institute. [In Thai]
- Office of National Museum. (2005). Museum Management in Business Aspect. Bangkok: The Fine Arts Department Ministry of Culture. [In Thai]
- Phahoolo, S. (2015). The Way of Curator. In Museum Refocused. (p. 103-117). Bangkok: National Discovery Museum Institute. [In Thai]
- Suphavanij, P. (2015). The Onion (Main Audience) of Art Gallery: Bangkok Art and Culture Centre. In Museum Refocused. (p. 119-136). Bangkok: National Discovery Museum Institute. [In Thai]
- Sumettikoon, P., & Chaia, S. (2016). Technology and Learning Media in Leading Museums in Asia. TLA Bulletin, 60 (1), 57-80. [In Thai]
- Sattayawut, R. (2007). The Guideline to Develop Museums in Thailand. Master of Term Paper. Bangkok: Suan Dusit Rajabhat University. [In Thai]

- Saelao,P. (2011). The Use of Learning Resources by the Fourth Level Students of The Schools under Phitsanulok Educational Service Area Office 1. Master Thesis. Nonthaburi: SukhothaiThammathirat Open University. [In Thai]
- Suwansatit, S. (2007). Museum as a Lifelong Learning Centers. Institute of Culture and Arts Journal Srinakharinwirot University,8 (16),26-31. [In Thai]
- Simon, N. (2007). Discourse in the Blogosphere: What Museums Can Learn from Web 2.0. Museum and Social Issues, 2 (2), 257-274.
- Sudweha, U. (2005). Museum Information Presentation Using a Wireless System. Master Project. Bangkok: King Mongkut's University of Technology North Bangkok. [In Thai]
- Sungsri, S.et al. (2005). The Organizing of Learning in Lifelong Learning Resource Center : Museums : Research Report:Museum. Bangkok: Office of the Education Council. [In Thai]
- Thailand Museums in New Century. (2002). Bangkok: Princess MahaChakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization). [In Thai]
- Thansettakij. (2017). Development of QR-AR Code System for Using as National Museum Guide. Retrieved March15, 2018, from URL: <http://www.thansettakij.com/content/167710> [In Thai]
- Validom, S. (2008).Museums and Local History: The Process of Collaborative Learning. Bangkok: Lek-Prapai Viriyahpant Foundation. [In Thai]
- Vimonsuntirungsri, T.,& Choemprayong,S. (2016). What the Audiences See: Behavior of Museum Visitors through Photovoice Technique. Journal of Information Science, 34 (2), 1-25. [In Thai]
- Vongmonta, A. (2005). Learning Resources for Education.Rusmilae Journal, 26 (3), 32-42. [In Thai]
- Wilaikum,F. (2013). The Development of a Web Site for Phitsanulok Museum with Participatory Approaches. Master Thesis. Bangkok: Srinakharinwirot University. [In Thai]
- Wisudthiluck, S.,ed. (2016). MuseumPractice: Lessons from Others. 2nd ed. Bangkok: National Discovery Museum Institute. [In Thai]
- Wongjirakit, T.(2012). The Promotion of Tourism Attractions in the Museum: CaseStudy of KhonKaen Hong Moon Mang.The Independent Study of Master Degree. Khon Khan: Khon Khan University. [In Thai]
- Yamee, C. (2013). Museum Management:Research Center and Dinosaur Museum. KhonKaen: Department of Mineral Resources. [In Thai]